

Nefis terbiyesinde orucun yeri

Oruç nefsimizi terbiye eder mi? Nasıl?

İnsan nefsi bir kemâlât ve ahlâk düşmanıdır. İnsan nefsi bir enâniyet, benlik ve kendi benine düşkünlük uzmanıdır. İlk insandan günümüze kadar insanlığın yükselişinde hep ayak bağı olan, Kabil'e Habil'i öldürten, Şeddâdları, Nemrutları, Firavunları, Deccâlleri netice veren nefis, terbiye edilmediği takdirde ayaklarımıza dolaşmaktadır. Nefis terbiye edilmek istememekte, kendisini hür ve serbest bilmekte, hayalen de olsa kendisini Rab olarak görmekte, dilediği gibi yaşamak istemektedir. İmtihanın şiddetinden olacak; bu ilkel istekler nefsin tabiatına yerleştirilmiştir.

Nefis, birisi tarafından hadsiz nimetlerle terbiye olunduğunu düşünmek istemiyor. Dünyada bir de serveti, gücü, kudreti ve şerefi varsa, gaflet de yardım etmişse, artık Allah'a ait olan ne kadar güzellik ve iyilik varsa gasp etmekte, kendinden zannetmekte, Allah'ın nimetlerinin kendisine verilmek zorunda olduğunu düşünmekte ve eline geçirdiğini şükürsüzce, hayvan gibi yutmaktadır.

Ramazan-ı Şerif'te ise, en zenginden en fakire kadar herkesin nefsi anlar ki, kendisi mülk sahibi değil, bir başkasının mülkünde çalışan bir köleden ibarettir! Hür ve serbest bir Rab değil, emre boyun eğmekle yükümlü bir kuldan ibarettir! Çünkü emir gelmediğinde yemek ve içmek gibi en adî ve en rahat bir şeyi de yapamadığını, elini suya uzatamadığını görmüştür artık! Böylece mevhum Rablığı kırılmakta, hayalî saltanatı yerle bir olmakta; kulluğunu takınmakta, hakikî vazifesi olan şükür içine girmektedir.

Bedüzzaman Hazretleri tam bu noktada, bir üst basamak olarak, kulluğunu takınan nefsin kötü davranışlarından vazgeçmesi ve güzel ahlâk sahibi olması cihetini ele alır ve Ramazan-ı Şerife dair olan Yirmi Dokuzuncu Mektubun İkinci Risalesinin Beşinci Nüktesinde bu meseleyi izah eder.

Beşinci Nükte'de görürüz ki, insan nefsinin hastalıkları bitmemiştir. İnsan nefsinin bir diğer hastalığı da kendisini unutarak, mahiyetindeki hadsiz acizliği, sonsuz fakirliği ve şiddetli kusuru görmemesi veya görmek istememesidir. Üstelik oldukça zayıf, tamamen yok olmaya maruz ve her zaman her türlü derde hedef bulunduğunu, çabuk bozulan ve dağılan et ve kemikten ibaret olduğunu düşünmemesi; âdeta çelikten bir vücudu varmış gibi kendisini ölümsüz ve ebedî zannetmesidir. Böylece nefis şiddetli bir hırs ve tama ile ve sıkı bir alâka ve muhabbetle dünyaya atılmakta;

kendisini yüksek bir şefkatle terbiye eden Yaraticısını unutmaktadır. Niçin yaratıldığına aldırılmamakta, hayatının gayesini ve neticesini nazara almamakta, âhiret hayatına hazırlığı düşünmemekte; bundan dolayı da kötü ahlâk içinde yuvarlanıp gitmektedir!

İşte Ramazan-ı Şerif'teki oruç, en gafillere ve en inatçılara da zayıf, aciz ve fakir olduğunu hatırlatmaktadır. Çünkü oruçla nefis açlıktan dolayı midesini düşünmeye başlıyor! Allah'ın yarattığı ve ikram ettiği nimetlere midesinin ne kadar ihtiyaç duyduğunu hissediyor! O çelikten zannettiği vücudun ne derece zayıf ve çürük bulunduğunu kavlıyor! Allah'ın rahmetine, merhametine ve şefkatine ne kadar muhtaç olduğunu tam anlıyor! Böylece nefis firavunluğu bırakıyor!

Nefsi firavunluktan vazgeçen adam, eğer gaflet kalbini bozmamış ise, acizliğini ve fakirliğini tam bilerek Allah'ın dergâhına sığınmaya bir arzu hissediyor ve manevî bir şükür eliyle rahmet kapısını çalmaya hazırlanıyor.¹

Dipnotlar:

1- Mektûbât, s. 389, 390